

Üniversitelerde İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımı: Bütüncül Bir Yaklaşım

Sonuç Raporu

Derleyenler

*Feza Kerestecioğlu
Yasemin Bayyurt*

İstanbul
Ağustos 2018

Düzenleyenler

Kadir Has Üniversitesi Öğrenim ve Öğretimde Mükemmeliyet Merkezi
Boğaziçi Üniversitesi Öğretim ve Öğrenme Merkezi

Etkinlik Tarihi ve Yeri

19 Haziran 2018
Kadir Has Üniversitesi, Kadir Has Kampüsü
Kadir Has Caddesi, Cibali, İstanbul
34083

Etkinlik Eşbaşkanları

Prof. Dr. Feza Kerestecioğlu, Kadir Has Üniversitesi
Prof. Dr. Yasemin Bayyurt, Boğaziçi Üniversitesi

Düzenleme Kurulu

Dr. Öğr. Üyesi Taner Arsan, Kadir Has Üniversitesi
Mustafa Akıncioğlu, Cambridge University Press
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Tirkeş, Kadir Has Üniversitesi
Öğr. Gör. İpek İli, Kadir Has Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Yalçın, Boğaziçi Üniversitesi
Öğr. Gör. Turgay Bayındır, Kadir Has Üniversitesi

Davetli Konuşmacılar

Mustafa Akıncioğlu, Cambridge University Press
Dr. Öğr. Üyesi Dilek İnal, İstanbul Üniversitesi

Panelist Katılımcılar

Prof. Dr. Gülsün Sağlamer, İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Sondan Durukanoğlu Feyiz, Kadir Has Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynep Atay, Boğaziçi Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Fevzi Ünal, MEF Üniversitesi
Prof. Dr. Nihat Berker, Kadir Has Üniversitesi
Prof. Dr. Lerzan Özkale, İstanbul Teknik Üniversitesi
Prof. Dr. Belma Haznedar, Boğaziçi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Tirkeş, Kadir Has Üniversitesi
Öğr. Gör. Didem Mutçalıoğlu, İstanbul Bilgi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Öğrenci, Kadir Has Üniversitesi

İçindekiler

Önsöz	4
1 Dünyada ve Türkiye’de Eğitim Dili Olarak İngilizce	6
1.1 İngilizce Eğitime Küresel Bir Bakış	6
1.2 Türkiye’deki İngilizce Eğitime Bir Bakış	8
2 Yükseköğretimde İngilizce	11
2.1 Neden İngilizce?	11
2.2 Nasıl İngilizce?	13
3 İngilizce ve Yükseköğretimde Kalite	15
3.1 Eğitimde Kalite Ölçütü Olarak Yabancı Dil	15
3.2 Yükseköğretim Öncesi Yabancı Dil Kazanımı	17
3.3 Dil Hazırlık Okullarında Kalite	18
3.4 Lisans Eğitiminde İngilizce Kullanımı	19
4 Sorunlar ve Çözüm Önerileri	20
5 Sonuç	23
A Etkinlik Programı	25
B Çalıştay Verileri	26

Önsöz

Ülkemiz öğretim dili İngilizce olan (*English Medium Instruction – EMI*) üniversitelerin çok yaygın olduğu ülkeler arasındadır. Bir üniversitenin bugün tüm dünyada ortak iletişim dili haline gelen bir dilde eğitim yapması, mezunlarına uluslararası sektörlerde iş bulma ve akademik bilgi üretimine doğrudan katkıda bulunabilme açısından avantaj sağlayabilir. Öte yandan, böyle bir eğitimi uygun İngilizce yeterliliği kazanmamış öğrencilerle veya İngilizce ders vermek konusunda hazırlığı yeterli olmayan öğretim görevlileri ile sürdürmek program çıktılarının yeterli derecede karşılanamamasına neden olacaktır.

Böylesi çok paydaşlı bir bağlamda ortaya çıkan sorunların çözümüne yönelik çalışmaların odağında, bugüne kadar genellikle üniversitelerin İngilizce hazırlık okulları yer almışlardır. Oysa, öğretim dilinin İngilizce olması, öğrencilere lisans eğitimlerine başlamadan önce yeterli düzeyde İngilizce öğretilmesi gereğinin ötesinde, yüksek öğretimdeki farklı paydaşların karşısına değişik fırsat ve tehditler çıkarmaktadır. Öğretim dili İngilizce olan programlar, açılma aşamasında verilen kararlar ve gözetilen politikalar açısından üniversite üst yönetimlerinin sorumluluk alanlarına girmektedir. Öte yandan, bu programlar, ders içeriklerini İngilizce olarak öğrenciye aktarması beklenen öğretim elemanları tarafından hayata geçirilmektedir.

Kadir Has Üniversitesi ve Boğaziçi Üniversitesi'nin işbirliği ile, 19 Haziran 2018'de gerçekleştirilen *Üniversitelerde İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımı: Bütüncül Bir Yaklaşım* başlıklı etkinlik, bildiri sunumları ve panellerin yanında, geniş katılımlı bir atölye çalışmasını da içermiştir. Etkinlikte, yukarıda bahsedilen noktalardan yola çıkarak konuya bütüncül olarak yaklaşabilmek ve öğretim dili İngilizce olan üniversitelerin sorunlarını tartışmak için farklı paydaş gruplarından temsilcilerin katılımı sağlanmıştır. Bu paydaş gruplarının arasında İngilizceyi öğretim dili olarak kullanan üniversitelerde program açma ve bu programların öğretim dilini belirlemede karar verici konumda bulunan üst düzey yöneticiler de (rektör ve rektör yardımcıları) yer almıştır. Görece çok sayıda katılımcıyla temsil edilen grup üniversitelerin İngilizce dil okulları yöneticileri ve bu dil okullarında görev yapan İngilizce okutmanlarıdır. Bunların yanında, lisans düzeyindeki İngilizce derslerini veren ya da öğrencilere İngilizce ile destek sağlayan birimlerde görevli öğretim elemanları da etkinliğe katılmışlardır. Etkinlikteki diğer önemli bir paydaş grubu da lisans programlarında İngilizceyi öğretim dili olarak kullanan öğretim elemanları, yani *uygulayıcılar*dır. Bu uygulayıcıların arasında üniversitelerin Yabancı Dil Eğitimi bölümlerinin yanı sıra, tıptan mühendisliğe birçok farklı alandan, İngilizceyi öğretim dili olarak kullanan öğretim üyeleri de bulunmaktadır.

Etkinlik çağrısı İstanbul'daki İngilizce sürdürülen lisans programları olan üniversitelere yapıldıysa da, İstanbul dışındaki üniversitelerden de önemli sayıda katılımın olması, İngi-

lizcenin eğitim dili olarak kullanımı konusundaki sorun ve çözümlerin tartışıldığı bu etkinliğin gerekliliğine ve önemine işaret edebilecek göstergelerden biridir. Toplantıya, 30 tanesi İstanbul'dan, dokuzu İstanbul dışından, biri de yurt dışından olmak üzere toplam 40 üniversiteden 126 kişi katılım sağlamıştır. Bu katılımcıların yarısından fazlası çalıştay gruplarında yer almıştır. Etkinlik programı Ek A'da sunulmaktadır.

Üniversitelerde İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımı: Bütüncül Bir Yaklaşım birçok meslektaşımızın özverili çalışmaları ve destekleyen kuruluşların katkıları sayesinde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda, en başta destekçimiz Cambridge University Press'e katkıları için çok teşekkür ederiz. Her aşamadaki, destek ve yardımları için Kadir Has Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Sondan Durukanoglu Feyiz'e, Düzenleme Kurulu'nda görev alan meslektaşlarımız Dr. Öğr. Üyesi Taner Arsan, Sn. Mustafa Akıncioğlu, Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Tirkeş, Öğr. Gör. İpek İli, Dr. Öğr. Üyesi Şebnem Yalçın ve Öğr. Gör. Turgay Bayındır'a; etkinliğimizde değerli görüşlerini paylaşarak, ufkumuzu açan tüm konuşmacı ve panellistlere, konuşmaların takibi ve kayda geçirilmesi için yardımlarını esirgemeyen Kadir Has Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu okutmanları Belkıs Kılınc, Billur Ülkü ve Nil Senem Çinga'ya müteşekkirimiz. Son olarak da, etkinliğin organizasyonu ve kusursuz akışı için Kadir Has Üniversitesi etkinlik Koordinatörü Sn. Nazlı Öztoksoy ve ekibine teşekkürlerimizi sunarız.

Raporun bundan sonraki bölümlerinde, etkinlikteki sunum ve panellerde ortaya konan görüşler özetlenmektedir. Birinci bölümde, eğitim dili olarak İngilizcenin dünyadaki ve Türkiye'deki yeri konu edilmektedir. Burada yer alan bilgiler, Sn. Mustafa Akıncioğlu tarafından yapılmış olan *İngilizcenin Üniversitelerde Eğitim Dili Olarak Kullanılmasına Küresel Bir Bakış* ve Dr. Öğr. Üyesi Dilek İnal tarafından yapılmış olan *Türkiye'deki Üniversitelerde Eğitim Dili Olarak İngilizce* başlıklı konuşmalardan derlenmiştir. İkinci bölümde, etkinlikteki iki panelden birincisi olan ve Türkiyedeki önde gelen ve İngilizce eğitim yapan üniversitelerin rektör ve rektör yardımcılarının yer aldığı *Yükseköğretimde İngilizce Eğitim Dili Olarak Neden Seçiliyor?* konulu panelde ortaya çıkan görüşler sunulmaktadır. Üçüncü bölümde ise, *İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımı ve Yükseköğretimde Kalite* başlıklı panelde görüş birliği sağlanan noktalar özetlenmiştir. Gerek ikinci gerekse üçüncü bölüm hazırlanırken, panel katılımcılarının konuşmalarının doğrudan ve ayrı ayrı özetlenmesi yerine, yapılan konuşmalarda öne çıkan noktaları genel hatlarıyla birleştiren bir derleme tercih edilmiştir. Dördüncü bölüm, katılımcıların altı grup halinde gerçekleştirdikleri ve *İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımına Dair Sorunlar ve Çözüm Önerilerini* ortaya çıkarmayı hedefleyen çalıştaydan elde edilen sonuçları içermektedir. Beşinci ve son bölümde de, bu bir günlük etkinlikten çıkardığımız genel sonuçlar ve derslerin yanında geleceğe yönelik önerilerimiz sunulmaktadır.

En başta da belirttiğimiz gibi, bu etkinlikte yüksek öğretimde İngilizce ile eğitim konusunu İstanbuldaki tüm paydaşların katılımına açık olarak tartışmayı amaçladık. Bu şekilde ve ileride olası benzer bölgesel toplantılarla da ortaya konacak durum tespitlerinin ve çözüm önerilerinin Türkiyedeki İngilizce olarak yürütülen yüksek öğretim programlarının kalitesine önemli katkılarda bulunacağımızı umuyoruz.

Bölüm 1

Dünyada ve Türkiye’de Eğitim Dili Olarak İngilizce

Üniversitelerde İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımı: Bütüncül Bir Yaklaşım etkinliğinin birinci bölümünde, eğitim dili olarak İngilizcenin dünyadaki ve Türkiye’deki yeri ile ilgili iki davetli konuşma yer almıştır. Birinci konuşmacı Cambridge University Press Araştırma, Ürün Geliştirme ve Yüksek Öğretim Müdürü **Mustafa Akıncıoğlu**’nun sunumu *İngilizcenin Üniversitelerde Eğitim Dili Olarak Kullanılmasına Küresel Bir Bakış* başlığını taşımaktadır. Diğer davetli konuşma ise, İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi **Dr. Dilek İnal**’ın *Türkiye’deki Üniversitelerde Eğitim Dili Olarak İngilizce* başlıklı konuşmasıdır.

1.1 İngilizce Eğitime Küresel Bir Bakış

Mustafa Akıncıoğlu’nun konuşmasında öne çıkan görüşler aşağıda özetlenmektedir.

Eğitim dili olarak İngilizce konusu için bugüne kadar çeşitli ve birbirinden farklı şekillerde verilen tanımlar mevcuttur. Bunların arasında en çok kabul görmüş olanı, konuşmacının da 2014’ten bu yana araştırmacı olarak bulunduğu *Oxford University Department of Education Centre for Research*’te kullanılmakta olan

... çoğunluğun İngilizceyi anadili olarak konuşmadığı ülkeler veya sınırları hukuki çerçevelerle belirlenmiş bölgelerdeki üniversitelerde, İngilizcenin İngilizce dışındaki konu içeriklerinin öğretilmesinde kullanımıdır. (... *the use of the English language to teach academic subjects (other than English itself) in countries or jurisdictions where the first language of the majority of the population is not English.*)¹

şeklinde verilebilir.

---

¹Macaro, E. et al. (2018). A systematic review of English medium instruction in higher education, *Language Teaching*, **51**(1), 36–76.

İngilizcenin eğitim dili olarak kullanıldığı eğitim programlarının sayısı ülkemizde ve tüm dünyada gittikçe artmaktadır. Burada vurgulanması gereken noktalar, İngilizce eğitime geçişteki tercihlerin konudan bağımsız olarak bağlam çerçevesinde gerçekleştiği ve, gittikçe küreselleşen dünya üniversitelerinin uluslararasılaşma, prestij kazanma, iş sektörlerine eleman yetiştirme gibi nedenlerden İngilizce eğitime geçmeyi tercih etmeleridir. Bu olgular dikkate alınarak, ne tür bir İngilizce öğretilmesi gerektiği ve öğretilen İngilizcenin akademik ortamdaki niteliğini iyice belirlendikten sonra İngilizce eğitimin hayata geçirilmesi beklenir.

Bu noktada, İngilizce eğitimle ilgili hala yanıt bekleyen iki önemli soru karşımıza çıkmaktadır:

- İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılması, öğrencilerin İngilizce yetkinliğini arttırmakta mıdır?
- İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılması, öğrencilerin mesleki yetkinliğini arttırmakta mıdır?

Günümüz koşullarında, İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılması konusunun üniversiteler bağlamında yeniden ele alınmasının ve tanımlanmasının gerekli olduğu görülmektedir. Türkiye bağlamında, öncelikle eğitim politikası olarak birinci dilde eğitimden yabancı dilde eğitime geçilmesi süreci çeşitli zorluklar içermektedir. Bunun için öncelikle, zihinlerde İngilizcenin eğitim dili olabileceği ve öğrencilerin içeriği İngilizce olarak kavrayıp anlayabilecekleri konusunda zihinsel bir geçiş sürecine gidilmesi gereklidir. İngilizce eğitime geçiş bir zihinsel değişimi ya da dönüşümü de beraberinde getirecektir. Diğer bir deyişle, İngilizce eğitime geçişte kurumsal ve kişisel olarak paydaşların bu duruma karşı çıkma ya da direnç gösterme ihtimali çok yüksektir. Doğal olarak ortaya çıkan bu direnç karşısında bir değişim yönetimi yaklaşımıyla, örneğin PRINCE2-AGILE Proje Yönetim Metodunu kullanarak,

- Değişikliğe açık olmak,
- Değişikliğe sahip çıkmak,
- Değişikliği iyi yönetmek,
- Değişikliği kurumsallaştırmak,
- Gelişimde sürekliliği sağlamak

aşamalarını bir stratejik program çerçevesinde ve zamana yayılmış olarak uygulamak ideal çözümü getirecektir.

Dünyada İngilizceyi üniversitelerde eğitim dili olan seçen ülkelerdeki duruma, bu ülkelerin İngilizce eğitime geçiş konusunda yaptıklarına ve paydaşların bu duruma gösterdikleri tepkilere bakıldığında ise, Türkiye’de eğitim dili İngilizce olan üniversitelerdeki dersleri İngilizce veren öğretim elemanlarının yetkinliğini araştıran bir çalışma bize ilginç bulgular sunmaktadır. Bu çalışmanın dayandığı anketteki sorular şu şekilde sınıflandırılmıştır:

- İngilizce ders verecek olan öğretim elemanlarında aranan İngilizce yeterliliği ne olmalıdır?
- İngilizce eğitim veren üniversitelerde öğretim elemanlarının İngilizcelerini geliştirmeleri için verilen destek ne olmalıdır?
- Öğretim elemanlarından beklenen mesleki performans ve sertifikasyon ne olmalıdır?
- Bu öğretim elemanlarına eğitim vereceklerin nitelikleri neler olmalıdır?

Bu araştırmadan çıkan, özellikle Türkiye’de İngilizce eğitim veren kurumlardaki öğretim elemanlarının niteliklerini ile ilgili başlıca sonuçları ise şöyle özetlemek mümkündür:

- Bu öğretim elemanlarının bir çoğu beş yıldan az bir zamandır İngilizce ders işlemektedir.
- Birçok eğitim kurumu öğretim elemanlarından İngilizce yeterliklerini ispatlayacak (dil yeterlilik sertifikası haricinde) herhangi bir sertifika istememektedir.
- Birçok eğitmen İngilizce ders anlatma konusunda hiç bir hizmet içi eğitime katılmamıştır.
- Birçok eğitmen İngilizce eğitim verme konusunda sertifikaya sahip olmanın önemini vurgulamışlardır.

Kısaca belirtmek gerekirse, İngilizce eğitim vermek hususunda kilit kişiler olan öğretim elemanlarının İngilizce eğitim vermek için iyi düzeyde İngilizce bilmeleri ve bu hususta bir sertifikaya sahip olmalarının gerekliliği ortadadır. Dolayısıyla, İngilizce eğitim programları oluşturmak için, önce bağlam ve benzeri hususlar gözetilerek eğitim altyapısı bu bağlama göre desteklenmelidir.

1.2 Türkiye’deki İngilizce Eğitime Bir Bakış

Dr. Öğr. Üyesi Dilek İnal *Türkiye’deki Üniversitelerde Eğitim dili olarak İngilizce* başlıklı konuşmasının başlangıcında öncelikle İngilizcenin artık dünyada ortak dil olarak kullanıldığının altını çizmiş ve daha sonra aşağıdaki görüşleri dile getirmiştir.

Politika yapıcılar, ulusal rekabet gücünü artırmak ve küresel ekonominin taleplerine cevap verecek işgünü yetiştirmek için İngilizce’yi anaokulundan üniversiteye kadar tüm seviyelerde ve özellikle de, yükseköğretim kurumlarında ön plana çıkartmaktadır. Bunun sonucunda İngilizce, Türkiye dahil birçok ülkede eğitim dili haline gelmiştir.

2001 yılında Türkiye, Bologna anlaşmasını imzalarken, ana motivasyon uluslararasılaşmak ve eğitimde kaliteyi artırmak idi. Bu süreçte yüksek öğretimde eğitim dili İngilizce olan programlar gözle görülür bir şekilde artmıştır. Yine de, yabancı dilde eğitim ülkemiz için yeni bir olgu değildir. Bu tür eğitim kurumları, Türkiye’de 19. yüzyılın sonlarından itibaren ortaya çıkmışlardır. Cumhuriyet öncesi dönemden başlayan, batılılaşmaya yönelik girişimler kapsamında ön plana çıkan yabancı dilde eğitim, 1984 yılından bugüne kadar

kurulmuş üniversitelerin akademik donanımına etki edecek biçimde stratejik olarak ele alınmıştır. Ancak, diğer birçok konuda olduğu gibi, bu konuyla da ilgili olarak iki farklı görüş vardır. Diğer bir deyişle, Yükseköğretim Kurulu'nun yabancı dil ve yabancı dilde eğitimi destekleyen strateji raporunun öncesinde ve sonrasında —aslında yıllardır, eğitim kurumlarının eğitim dilinin İngilizce ya da başka bir yabancı dil olmasının konu edildiği her ortamda— İngilizce eğitimi savunan ve buna karşı çıkan iki zıt görüş olmuştur. Bu durumda, 2017 yılında yayınlanan *Yükseköğretime Bir Bakış: İzleme ve Değerlendirme Raporu*'nda açıklanan istatistiklerde ifade edilen eğitim dili Türkçe/İngilizce olan veya her iki dilde yapılan lisans programları ve, yükseköğretim kurumlarında çalışan uluslararası akademik kadroların durumu detaylı olarak tartışılmalıdır.

Eğitim dili olarak İngilizceyi savunan görüş, İngilizcenin bilim dili olmasına, gelişen dünyaya ayak uydurmak için gerekli bir dünya dilini iyi öğrenme gereksinimine, İngilizcenin sadece bilişsel ve sosyo-kültürel gelişime değil, anadilin gelişimine de olumlu etki yapmasına ve kültürlerarası iletişimde ortak dil olarak önemli bir rol üstlenmesine dayandırılmaktadır. İngilizce eğitim, aynı zamanda, yurtdışında akademik çalışma yapmak isteyen Türk öğrencilere yönelik önemli bir kazanım olarak da görülmektedir.

Eğitim dili olarak İngilizceye karşı görüş şu şekilde betimlenebilir: İngilizce eğitim Türkçenin bilim dili olmasının önüne engel koymakta, bilişsel olarak öğrenciye fazladan yük bindirmekte, eğitimin toplam maliyetini arttırmakta, üniversite mezunları arasındaki dengesizliği kalıcılaştırmakta ve, öğrenci ve öğretmenlerde kimlik sorunlarına neden olabilmektedir. Bu görüşlerden hareketle, 2007 yılında mecliste bir araştırma komisyonu kurulmuş ve Türkçedeki bozulma ve yabancılaşmanın araştırılması, Türkçenin korunması ve etkin kullanımı konusunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

Eğitim dilinin İngilizce olması ile ilintilenen sorunlar arasında

- Öğrencilerin İngilizce başarı düzeylerinin düşük olmasından dolayı derse katılmamaları ve dersi anlamamaları,
- Öğrencilerin İngilizce eğitim görmeyi akademik gereksinimlerden dolayı değil, uzun vadede mesleki gereksinimler doğrultusunda istemeleri,
- Dersleri İngilizce yapabilecek akademisyen bulma zorluğu,
- Çoğu akademisyenin sınırlı yabancı dil becerileri yüzünden derste öğrenci ile etkileşim kuramamaları

öne çıkmaktadır. Bunların yanında,

- Sürekliliğe dair sorunlar,
- Akademisyen niteliklerine dair sorunlar,
- Yabancı dil öğrenme ile yabancı dilde öğrenmenin ayrıştırılmasına dair sorunlar,
- Yöntemsel sorunlar,
- İdari sorunlar

gibi konular da düşünölmeli ve, yükseköğretimde eğitim dilinin İngilizce olması eleştirel bir bakış açısıyla, tüm paydaşlar, gerçek bağlam ve gereksinimler düşünölerek ve nicelikten önce nitelik için kaygılanarak yeniden ele alınmalıdır.

Bölüm 2

Yükseköğretimde İngilizce

Üniversitelerde İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımı: Bütüncül Bir Yaklaşım etkinliğinin ilk panelinde “Yükseköğretimde İngilizce Eğitim Dili Olarak Neden Seçiliyor?” sorusu ele alınmıştır. Panelde aşağıdaki akademisyenler katılmışlardır:

Prof. Dr. Yasemin Bayyurt (Moderatör) Boğaziçi Üniversitesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi

Prof. Dr. Gülsün Sağlamer İstanbul Teknik Üniversitesi 1996–2004 Dönemi Rektörü

Prof. Dr. Sondan Durukanoglu Feyiz Kadir Has Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr. Zeynep Atay Boğaziçi Üniversitesi Rektör Yardımcısı

Prof. Dr. Mehmet Fevzi Ünal MEF Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve Mühendislik Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Nihat Berker Kadir Has Üniversitesi Rektör Yardımcısı ve Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Dekanı

2.1 Neden İngilizce?

Panelistlerin konuşmalarında İngilizcenin yükseköğretimde kullanılma nedenleri arasında aşağıdaki hususlar öne çıkmaktadır:

- Günümüzde İngilizce bir *lingua franca*dır. Yani, sadece ana dili İngilizce olanların kendi aralarında veya ana dilleri farklı olanlarla iletişim kurdukları bir dil değildir. Ana dilleri İngilizce olmayanların da kendi aralarında konuştuğu bir dildir. Aslında, dünya üzerinde İngilizceyi ikinci dil olarak konuşan insanların sayısı, ana dili İngilizce olanlardan çok daha fazladır. Bu, tarihte her zaman raslanan bir olgu değildir. Tarihin çeşitli dönemlerinde Latince, Yunanca veya Türkçe gibi diller *lingua franca* olarak kullanılmışlardır. Ancak, günümüzde İngilizcenin tüm dünyada ortak

iletişim aracı haline geldiği açıktır. Bunun yanında, İngilizce dünyada çok konuşulan diller arasında en kolay öğrenilenlerinden¹ biridir.

Bu durum, İngilizce dil becerisinin başarımın anahtarlarından biri haline dönüşmesinde en önemli unsurdur. Bu “dünyada kendine başarılı bir yer edinme” dürtüsü sadece kişiler için değil, uluslar için de geçerli olabilmektedir. Örneğin, Almanya’da İngilizce eğitim yapan yükseköğretim kurumlarının varlığı ulusal düzeydeki bu dürtü ile açıklanabilir.

- Yukarıda özetlenen yaklaşım, İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenmenin önemini ortaya koymaktadır. Bunun da ötesinde, kişisel ya da ulusal başarı hedeflerinin içinde, dünya çapında rekabet edebilirlik ve küresel pazarlara erişim gibi mesleki ve sektörel unsurların da varlığı göz önüne alındığında, İngilizce becerisinde çerçevenin günlük yaşamın dışına taşması ve, mesleki ve bilimsel birikimi de kapsamı gerekliliği ortaya çıkmaktadır. İngilizcenin yükseköğretimde eğitim dili olarak kullanılması, öğrencilerin dil becerilerini bu yönde geliştirmek için önemli bir gereçtir. Diğer bir deyişle, meslekte uzmanlaşmanın İngilizce olarak edinilmesi, yerel öğrenciyi küresel pazara hazırlayacaktır.
- Yükseköğretim bağlamında bakıldığında ise, bir yıllık bir İngilizce Hazırlık sınıfının, özellikle ortaöğretimden dil yeterliliği olmadan ya da çok az olarak gelen öğrenciler için yeterli olmadığı görülmektedir. Bu da, yükseköğretim sırasında dil ediniminin Hazırlık sınıfı sonrasında lisans düzeyini de kapsayacak şekilde, yani 1 + 4 yaklaşımıyla ele alınmasını gerekli kılar. İngilizcenin, İngilizce dil derslerinin ötesinde eğitim dili olarak da kullanılması bu yaklaşımla tam olarak örtüşmektedir. Üniversite yönetimleri, konuya bütüncül olarak yaklaşmalı ve yükseköğretimde dil eğitimini lisans eğitiminden ayırtılmayacak şekilde ele almalıdır.
- “Dünyada kendine bir yer edinme” ve bunun bir gereği olarak uluslararasılaşma bir üniversitenin kurumsal hedefleri arasında da yer alabilir. Bu durumda, İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılması üniversiteye yabancı öğrencileri çekebilmek için elzemdir. Yabancı öğrenciler doğal olarak lisans eğitimleri öncesinde Türkçe becerilerini belli bir düzeye çıkarmalarını gerektirecek programlardan çok, (büyük olasılıkla zaten bildikleri bir *lingua francada* sürdürebilecekleri) İngilizce programları tercih etmektedirler. İngilizceyi eğitim dili olarak kullanan programlar, yükseköğretim kurumunun uluslararasılaşmasına sadece yabancı öğrenci sayısının artması açısından değil, üniversitede çok dilli bir ortamın yaratılması ve bu yolla öğrencilerin küresel ve kozmopolit ortamlara daha kolay adapte olma becerilerinin pekiştirilmesi açısından da katkı sağlayabilir. Dahası, uluslararasılaşmanın, öğretim üyelerinin yurt dışına açılmasının, uluslararası etkinliklere katılmasının önünü açması ve üniversitenin yurt dışından proje alma kapasitesini artırması beklenir.
- Uluslararasılaşma, hem yabancı öğrencilerin üniversiteye olan talebinin artmasını sağlayacağı, hem de öğrencilerini mezuniyet sonrasında uluslararası ortamlara uyum becerilerini geliştiren çok dilli bir eğitim ortamına yol açacağı için üniversitenin kurumsal prestijine de katkıda bulunmaktadır. Türkiye’nin önde gelen üniversitele-

---

¹Bunun en önde gelen nedeni İngilizcenin daha basit bir dil olmasından çok, dil eğitimi ile ilgili araştırmaların ve bu araştırmalar sayesinde elde edilen birikimin İngilizce odaklı olmasıdır. [Derleyenlerin notu]

rinde İngilizce eğitim üniversitenin (örneğin, Boğaziçi Üniversitesi'nin) bu prestijli misyonunun doğal bir parçası olmuştur.

2.2 Nasıl İngilizce?

Bu farklı nedenlerin ışığında, İngilizcenin eğitim dili olarak kullanımının, yüksek öğretimdeki küreselleşmenin bir parçası ve dolayısıyla kaçınılmaz olduğu söylenebilir. Böyle bir zorunluluk karşısında üniversiteler için üç farklı şekilde konumlanma söz konusudur. Birincisi, bu değişime öncülük etmektir. Bilgiye anında ulaşma ve ürettiği bilgiyi anında yayma dürtüsü içerisinde, öncü üniversiteler eğitimde İngilizceyi kullanma konusunda başı çekeceklerdir. İkinci yaklaşım, “uygulayıcı üniversite” olarak görülebilir. Öncü üniversitelerin gelişmelerini ve başarılarını örnek alan bu uygulayıcı üniversiteler de İngilizce eğitim modelini takip edeceklerdir. Son olarak da, bir grup üniversitenin bu değişime sırt dönme-leri olasıdır.

İngilizceyi eğitim dili olarak kullanmaya evrilme konusunda, bazı üniversiteler ciddi direnç göstermişlerdir. Değişime direnç, belli bir ölçüde ve yapıcı önerilerle ortaya çıktığı durumda değişim açısından faydalı da olabilir. Bu açıdan, eğitim dilinin değiştirilmesi konusunda İstanbul Teknik Üniversitesi ilginç bir deneyim ortaya çıkarmıştır. Bu üniversitemizde, 1996 yılında ülkemizde ilk defa eğitim dili kısmen (derslerin %30'unda) İngilizce olan programlar uygulanmıştır. Bu deneyim göstermiştir ki, gerekli insan kaynakları, finansal kaynaklar ve yasal düzenlemeler olmadan bu tür bir değişim mümkün olamaz. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde bu değişim için gereken hazırlıkların önemli bir kısmı (örneğin, 140 öğretim üyesinin 10 ay süreyle yurt dışına dil eğitimi için gönderilmesi) mezunların bağışları sayesinde gerçekleştirilebilmiştir.

Teknolojik gelişmeler ve küreselleşmenin İngilizce eğitimin avantajını artırdığı bir gerçektir. Yine de, eğitimin İngilizce olarak yapılması, her üniversitenin misyonu ile bağdaşmayabilir. Ülkemizde İngilizce dışında başka yabancı dilleri de eğitim dili olarak kullanan üniversiteler vardır. Dil eğitimi ve üniversite mezunlarının İngilizce becerilerinin üst düzeyde olması İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılması için olmazsa olmazdır. Öte yandan, eğitimin hangi dilde yapılacağı, üniversitenin bu konuda oluşturacağı politika sonucunda belirlenecektir.

İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılması yönündeki tüm bu gerekçeleri sıraladıktan sonra gündeme gelen önemli bir soru da, hangi İngilizcenin nasıl öğretilmesi gerektiğidir. B.B. Kashru'nun *Dünya İngilizceleri* modeli bize burada yol gösterebilir. Bu model kapsamında, İngilizce konuşulan ülkeler içten dışa doğru birbirini içerecek üç halka olarak görülebilirler:

1. İngilizcenin anadil olarak konuşulduğu ülkeler,
2. İngilizcenin resmi dil olarak konuşulduğu ülkeler,
3. İngilizcenin yabancı dil olarak konuşulduğu ülkeler.

Türkiye, tabii ki, üçüncü ve en dış halkada yer almaktadır. İngilizcenin eğitim dili olarak kullanıldığı ortamlar ve bunun yanında bu eğitimin hem öğrenciler ve hem üniversite

açısından hedefleri göz önüne alındığında, yukarıdaki tartışmalardan şu sonucu çıkarmak mümkündür: İngilizcenin eğitim dili olarak kullanımı ve bu amaca yönelik İngilizce eğitimi olgusu, İngilizcenin ortak bir dil (*lingua franca*) olduğunun farkındalığı ile planlanmalıdır. Bu yaklaşım, *öğretme* eyleminin giderek ortadan kalktığı, yerini *öğrenmeye* bıraktığı ve uzaktan ve karma eğitim olanakları sayesinde eğitimin giderek hem kişiselleştiği hem de küreselleştiği dünyamızda daha geçerli ve faydalı olacaktır.

Bölüm 3

İngilizce ve Yükseköğretimde Kalite

Etkinliğinin ikinci paneli “İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımı ve Yükseköğretimde Kalite” başlığını taşımaktaydı. Bu panelde aşağıdaki panelistler yer almışlardır:

Prof. Dr. Feza Kerestecioğlu (Moderatör) Kadir Has Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölüm Başkanı

Prof. Dr. Lerzan Özkale İstanbul Teknik Üniversitesi İşletme Mühendisliği Öğretim Üyesi, Bologna Uzmanı

Prof. Dr. Belma Haznedar Boğaziçi Üniversitesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi

Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Tirkeş Kadir Has Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu Müdürü

Öğr. Gör. Didem Mutçaloğlu İstanbul Bilgi Üniversitesi Dil Programları Direktörü, Dil Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu Başkanı

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Öğrenci Kadir Has Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi Dekan Yardımcısı

İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılması ile eğitimde kalite arasındaki ilişki çeşitli bağlamlarda düşünülebilir. Eğitim kalitesi tanım ve standartlarında öngörülen yabancı dil yeterliliği bunlardan biridir. Bunun yanında, İngilizcenin akademik amaçlı öğretimindeki kalite göstergeleri, eğitimde İngilizce ve kalite arasındaki bir diğer bağlam olarak görülebilir. Eğitimin İngilizce olarak yapılmasının lisans düzeyindeki eğitim kalitesine ve öğrencilerin başarısına etkileri de üzerinde düşünülmesi gereken bir diğer bakış açısidir. Panelde, konuyu bu farklı açılardan değerlendiren uzmanlar aşağıdaki hususları öne çıkarmışlardır.

3.1 Eğitimde Kalite Ölçütü Olarak Yabancı Dil

Yüksek öğretim lisans programlarının sağlamakla yükümlü olduğu dil yeterlilikleri, hem Bologna Süreci kapsamında genel ve alan yeterlilikleri gibi çeşitli düzeylerde, hem de akre-

ditasyon kuruluşlarının kalite ölçütlerinde söz konusu edilmişlerdir. Dublin Tanımlayıcıları olarak da bilinen Avrupa Yükseköğretim Alanı Yeterlilikler Çerçevesi'nde yüksek öğretim görmüş kişilere atfedilen beceriler arasında

Bilgileri, fikirleri, sorunları ve çözüm yollarını uzman ve uzman olmayan dinleyicilere aktarabilir.

ifadesi yer almaktadır. Tanımlayıcılarla çizilen çerçevenin uluslararası bir yapı hedeflemesinden dolayı, burada kastedilen iletişim becerisinin bir ortak dili de içermesi gerekir.

Aslında, Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi, yüksek öğretim ve öncesini de içeren sekiz kademe bir yapıdır. Yüksek Öğretim Kurulu tarafından belirlenmiş olan ulusal yeterlilikler bu yapıyı esas almaktadır. Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi'nde (TYYÇ) iletişim becerileri daha kapsamlı tanımlanmaktadır. Bununla birlikte, dil yeterliliğine dair bir hedef konulmaktadır. TYYÇ'de, iletişim becerileri ile ilgili olarak,

Bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü B1 Genel Düzeyi'nde kullanarak alanındaki bilgileri izleyebilme ve meslektaşları ile iletişim kurabilme

şeklinde ifade edilen tanım tüm lisans programlarını bağlamaktadır. Diğer bir deyişle, program akreditasyonlarının zorunlu hale getirilmesi durumunda, tüm lisans programları bu çıktıyı sağladıklarını kanıtlamak durumunda olacaklardır.

Bu genel çerçeveye uygun olarak hazırlanan temel alan yeterliliklerinde de yabancı dil bilgisinin B1 düzeyinde olması gerektiği belirtilmektedir. Ancak, akreditasyon kuruluşları bunu açıkça bir program çıktısı olarak yazmaktan kaçınmışlardır. Örneğin, Mühendislik Programları Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği'nin (MÜDEK) tanımladığı akreditasyon ölçütlerinde,

... en az bir yabancı dil bilgisi; etkin rapor yazma ve yazılı raporları anlama, tasarım ve üretim raporları hazırlayabilme, etkin sunum yapabilme, açık ve anlaşılır talimat verme ve alma becerisi

yer almaktadır.

Yukarıda bahsedilen ve Avrupa Dil Portföyü'nde

- *Yaşadığı olayları ve deneyimlerini aktarabilir; düşlerinden, umutlarından ve isteklerinden söz edebilir, görüşlerini ve planlarını kısaca nedenleriyle ortaya koyabilir.*
- *Kişisel ilgi alanları doğrultusunda ya da bildiği konularda, basit, ancak fikirler arası bağlantıların oluşturulmuş olduğu metinler yoluyla kendini ifade edebilir.*
- *Seyahatlerde, dilin konuşulduğu yerlerde karşılaşılabilecek çoğu durumların üstesinden gelebilir. Günlük yaşamda, işte ya da okulda, sık karşılaştığı ve tanıdık olduğu konulara dayalı yazılı ve sözlü ifadeleri ana hatlarıyla anlayabilir.*

şeklinde tanımlanan B1 düzeyinin, eğitim dilinden bağımsız olarak tüm lisans programları tarafından sağlanması gerekmektedir. İngilizcenin eğitim dili olarak kullanıldığı programlarda ise, öğrencinin lisans eğitimine başladığı sırada derslerini İngilizce olarak takip edebilecek düzeyde dil becerisine sahip olması gerekecektir. Bu da, Avrupa Dil Portföyü'nde,

- *Farklı konularda, ayrıntılı ve anlaşılır bir şekilde kendini ifade edebilir ve bir konunun olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koyarak kendi bakış açısını yansıtabilir.*
- *Çok zorlanmadan, belli ölçüde doğal ve akıcı bir dil kullanarak anadilde konuşan birisiyle iletişim kurabilir.*
- *Soyut ve somut konulara dayalı karmaşık metinlerin ana fikrini anlayabilir, kendi uzmanlık alanı olan konularda teknik tartışmalar yürütebilir.*

tümceleleriyle ifade edilmiş olan B2 düzeyine karşılık gelmektedir.

3.2 Yükseköğretim Öncesi Yabancı Dil Kazanımı

İngilizce, tarih boyunca eklerinden arınmış ve morfolojik olarak basitleşmiş bir dil olsa da, bazı ek ve yapıların öğrenilmesi bir yıldan daha fazla zaman almaktadır. Dolayısıyla, B2 düzeyindeki bir yabancı dil becerisini, hiç bilmeyen seviyesinden başlayarak 7–8 ay ya da bir yıl içerisinde bir yetişkine kazandırmak neredeyse imkansız gözükmektedir. Dil Hazırlık okullarından, bu kadarlık bir sürede dilin hem konuşma hem yazma, hem okuma becerilerini ve hem de o dilde öğrenme stratejilerini öğretmek gibi bir mucize beklenmemelidir. Üniversitelerde İngilizceyi derslerinde eğitim dili olarak kullanan öğretim üyelerinin deneyimleri, hazırlık okulunu atlayacak düzeyde dil becerisi ile lisans eğitimine başlayan öğrencilerin, yazı ve sunum içeren etkinliklerde, İngilizceyi hazırlık okullarında öğrenen öğrencilerden daha başarılı oldukları yönündedir. Üniversite öncesi dil eğitiminin önemi de burada ortaya çıkmaktadır.

Ana ya da yabancı dil olmasından bağımsız olarak, dil öğrenme yaşı ilk dili konuşmaya başlamayla aynıdır. Bu aşamada normal gelişim gösteren her çocuk iki hatta daha fazla dili birlikte çözümleyip kullanabilir. Günümüzde 200'ü aşkın ülkede 6000–7000 dil konuşulmaktadır. Bu da, ikidilliliğin ne kadar yaygın olduğuna işaret eder. İkidillilikle ilgili genellikle sömürge geçmişi olan ülkeler örnek verilir. Aslında, örnekler çok yakınımızda da mevcuttur. Balkanlarda birçok ülke bunların arasında sayılabilir. Türkiye de tek dilli bir toplum değildir. Afrika'da ise, üç-dört dilli toplumlara sıklıkla rastlanır. Hepsi aynı düzeyde konuşulmasa da ve dil becerisi kişinin ihtiyacına, dili hangi ortamlarda, kimlerle konuştuğuna bağlı olarak farklılık gösterse de, bu toplumlarda farklı diller küçük yaşlarda edinilir.

Dolayısıyla, yükseköğretimdeki dil sorunlarının nedenlerini daha öncesinde aramak gerekir. Her dilin öğrenme sürecinde, basamaklar farklı olsa da, her koşulda dil öğrenimi hem yıllar içerisinde hem de haftalık düzeyde süreklilik gerektirir. Türkiye genelinde, ilk ve orta öğretimde, haftada 2–4 saat arasında kalan yabancı dil eğitim saatleri bu sürekliliği sağlamaktan uzaktır. Kaldı ki, müfredatlar da çok yetersizdir. Örneğin, dördüncü sınıfa gelmiş 9-10 yaşında bir çocuk 4 yıllık bu tür bir dil eğitiminden sonra “Dün hastaydım,

okula gelemedim” tümcesini bile İngilizce olarak ifade edememektedir. Çünkü, o yıla kadar ki müfredat *past tense* içermemektir. Öte yandan, üniversitelerin hazırlık okullarına düşük seviyelerde başlayan öğrencilerin büyük bir kısmının lise ve orta öğrenimleri boyunca haftada 5–8 saat arası İngilizce ders görmüş olduğu gerçeği de, yine müfredat yetersizliğini göstermektedir.

Görülüyor ki, yükseköğretimdeki yabancı dil ve eğitim kalitesi ilişkisi ilkökul, ortaokul ve liseyi de kapsayacak şekilde, bütüncül olarak ve bir 4 + 4 + 4 + 4 yaklaşımı içerisinde ele alınmalıdır. Tabii, bu olumsuz tabloya rağmen Türkiye’nin geçmişte başarıları da (örneğin ilk Anadolu Liseleri) unutulmamalıdır. Bu konuda ciddi bir birikimimiz vardır. Ancak, mikro politikaları doğru ve güçlü olduğumuz yanlarımızı kullanacak şekilde belirleyerek devam etmemiz gerekir.

3.3 Dil Hazırlık Okullarında Kalite

Bugünkü durumda üniversitelerin dil hazırlık okulları farklı düzeyleri hedeflemektedirler. Öğrencilerin dil okulundan çıktıklarında edinecekleri dil becerileri, herşeyden önce giriş düzeylerine bağlıdır. Dil hazırlık okuluna A2 veya daha üstü bir düzeyde başlayan bir öğrencinin bir yıllık eğitimin sonunda B2’ye kadar ilerlemesi mümkün olabilir. Daha düşük seviyede gelen öğrencilerden B2 düzeyine çıkmaları beklenemez. Kalitesini akreditasyonla belgelemiş olan hazırlık okulları dahi, tüm öğrencilerinin B1 düzeyine erişebildiklerini bile kanıtlamakta zorlanmaktadır. Yine de, öğrencinin yükseköğretim öncesinden edinmiş olduğu, düzeyi düşük (örneğin, A1) bile olsa bir İngilizce becerisi çok faydalı olmaktadır.

Tabii, öğrencinin ders dışında da İngilizceye ne kadar maruz kaldığı da önemlidir. Sadece, ders içi etkinliklerle yetinildiğinde bu konuda zorluk yaşanabilir. Müfredatınız esnek ve modüler bir yapıda olsa da, dil eğitiminde kontrol edemeyeceğiniz etmenler olacaktır. Dil ediniminin küçük yaşlarda daha kolay olduğu göz önüne alınırsa, hazırlık okuluna gelen öğrencilerin yaşı bu etmenlerden biridir. Öğrencilerin, dil öğrenme geçmişleri de etkili olmaktadır. İngilizce dışında da olsa, hiç bir yabancı dil öğrenme deneyimi olmayan bir öğrenciye, dilin nasıl öğrenileceğini öğretmek zaman alacaktır. Bunlardan başka, öğretilmesi gereken şey sadece İngilizce değil, *akademik İngilizce*dir. Bu şekilde, bir yanda gelen öğrencilerin düzeyi, diğer yanda İngilizce eğitim yapan fakültelerin beklentileri arasındaki derin fark hazırlık okulları üzerinde ciddi bir baskı oluşturmaktadır.

Bu baskının altındaki dil hazırlık okullarının daha iyi eğitim verebilmesi ve öğrenme çıktılarını üst düzeylere çıkartabilmesi için, kalite gelişim süreçleri ve akreditasyon çalışmaları büyük önem taşımaktadır. Akreditasyon çalışmalarının içerdiği ölçütler ve sorular kalite için size yol gösterecek, kurum olarak kendinize bakmanızı ve özdeğerlendirme yapmanızı sağlayacaktır. Dil Eğitimi Değerlendirme ve Akreditasyon Kurulu (DEDAK) ve Yükseköğretim Kalite Kurulu’nun birlikte yürüttüğü çalışmalarda TYYÇ’deki yabancı dille ilgili ölçütlere nasıl bakılabileceği, hazırlık okulları için nasıl bir seviye belirlenmesi gerektiği ve bu seviyenin nasıl denetlenebileceği gibi konular değerlendirilmektedir.

Eğitimin diğer aşamalarında olduğu gibi, dil eğitiminde de kalitenin sürdürülebilir olması için süreç ve çıktılarının birlikte göz önüne alınması gerekir. Bu sürecin içerisindeki müfredat yapısı ve seviyeler arası geçişler kritik önemdedir. Bu şekilde, öğrenci merkezli eğitimin de

ötesinde, okulun ve öğretmenin sağlayıcı konumda olduğu öğrenme merkezli bir anlayışa doğru gidilmelidir.

3.4 Lisans Eğitiminde İngilizce Kullanımı

İngilizcenin lisans eğitiminde kullanımı konusunda karşılaşılan sorunların giderilebilmesi için öncelikle eğitimde dil politikalarının doğru belirlenmesi gerekmektedir. Bu konuda ülkemizdeki alışılmış “%30 İngilizce” ya da “%100 İngilizce” gibi kalıpların dışına çıkmak gerekebilir. Örneğin, ders planının her yılında bir dersin ya da tüm ders planında beş temel dersin İngilizce verilmesi gibi yaklaşımlar da söz konusu olabilir. Dersin hangi dilde verileceğini belirlemede hem ders içeriği hem de eldeki kaynaklar ve olanaklar göz önüne alınmalıdır. Hangi plan tercih edilirse edilsin, önemli olan o yapının tavizsiz uygulanmasıdır.

Eğiticilerin eğitimi de önemle üzerinde durulması gerekli başka bir unsurdur. İşin sonunda, sınıf ortamında ikinci dilleri İngilizce olan öğretmenler ve öğrenciler vardır ve bu iki grubun birbirlerini anlaması gerekmektedir. Öğretmenlerin, yani lisans düzeyinde ders veren öğretim üyelerinin, öğrencinin yabancı dilde verilen bir derse bilişsel katılımının nasıl sağlanacağı ve onlarda dersi anlama ihtiyacının nasıl oluşturulacağı gibi konularda bilgi sahibi olması elzemdir.

Öğretim üyelerinin, İngilizce yürütülen derslere Türkçe katılmaya çalışan öğrencilere karşı izlemesi gerekli tutum, onların nasıl yönlendirmesi gerektiği hakkında da fikir sahibi olmalıdırlar. Dahası, öğrencinin tüm öğrenim yaşamını kapsayacak şekilde bütüncül bir yapıda ele alınması gerekliliği ortaya çıkan, İngilizcenin yabancı dil olarak eğitimi ile ilgili olarak öğretim üyelerinin konumu ve görevi net olarak tanımlanmalıdır.

Bunların yanında, mühendislik eğitimi alanında yapılan bazı çalışmalar ve denemeler, öğrencilerin dersleri tamamen İngilizce, tamamen Türkçe, ya da İngilizce dersin ardından Türkçe özetlenmesi gibi değişik dil kullanımları altında yürütülmesinin öğrenci başarımına etki etmediğini göstermektedir. Yine de, bu konudaki araştırmaların sürdürülmesi ve mühendislik dışındaki alanlara da genişletilmesine ihtiyaç vardır.

Bölüm 4

Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Bu bölümde toplantının son etkinliği olan *İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımına Dair Sorunlar ve Çözüm Önerileri* başlıklı çalıştayın sonuçları özetlenmektedir

Çalıştay her biri 10–15 katılımcıdan oluşan 6 çalışma ekibi ile gerçekleştirilmiştir. Ekiple- rin, farklı paydaş gruplarından temsilcileri içerecek şekilde oluşturulmasına özen göste- rilmiştir. Çalıştay grupları, verilen altı soruya öncesinde hazırlık yapmadan ve kendi içlerinde 90 dakika süresince tartışarak, yanıtlar hazırlamışlardır. Sonrasında, grupların kendi aralarından seçtikleri birer sözcü, elde edilen sonuçları kısa bir sunumla tüm katılımcılara aktarmışlardır.

Çalıştaydaki sorular ve grupların her bir soru için hazırladıkları sunumların içerikleri Ek B’de yer almaktadır. Bu sunumlarda yer alan bazı ortak görüşler aşağıdaki gibi ifade edilebilir.

Soru 1: *Üniversitelerde İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılmasının önde gelen üç a- vantajını ve üç zorluğunu önem sırasına göre listeleyiniz.*

Önem sırası olarak farklı konumlarda listelenmiş olsalar da, tüm gruplar İngilizce eğitimin getirdiği avantajlar arasında üç noktayı öne çıkarmışlardır:

- Mezunların iş bulma ve kariyer olanaklarının artması
- Bilimsel ve mesleki kaynaklara ve bilgilere ulaşma kolaylığı
- Güncel mesleki gelişmeleri takip edebilme, uluslararası iletişim yeteneği, ve bunların sayesinde, dünyaya uyum sağlama

İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılmasının getirdiği zorluklar arasında, yine tüm grupların ortak olarak belirttikleri nokta, öğrencilerdeki motivasyon ya da özgüven eksikliğidir. Bunun yanında birçok grup, dil yeterliliği ile ilgili sorunlara işaret etmiştir. Tüm bunlar, öğrencinin sınıf ortamındaki etkinliklere katılması ile ilgili iki temel sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak dil yeterliliğinin bazı çalıştay gruplarında sadece öğrenci açısından değil, öğretim elemanı açısından da sorgulandığı göze çarpmaktadır.

Soru 2: *İngilizce'yi eğitim dili olarak kullanan üniversitelerin hepsinde bulunması gereken temel özellikler nelerdir? En fazla beş madde olarak sıralayınız.*

Bu sorunun yanıtı olarak gruplar çok sayıda değişik önerilerde bulunmuşlardır. O kadar ki, Ek B'deki çıktı verilerinden görüleceği gibi, en çok sayıda farklı öneri bu soru için üretilmiştir.

Yine de, tüm gruplar yetkin bir akademik kadronun gerekliliğini belirtmişlerdir. Hatta, bu yetkinliği sadece dil yeterliliği olarak görmeyip, akademik yetkinliği de vurgulamışlardır. Üniversitede bir dil politikasının oluşturulması, içselleştirilmesi ve uluslararası değişim programlarının bu dil politikasına göre şekillendirilmesi gerekliliği önemli bir unsur olarak ortaya konmuştur. Bunların yanında, üniversitedeki uluslararası bilimsel kaynaklara erişim olanaklarının ve teknolojik altyapının geliştirilmesinin gerekli görüldüğü anlaşılmaktadır. Kalite süreçlerinin de, bu soru bağlamında anılmış olması dikkat çekicidir.

Soru 3: *Eğitim dili İngilizce olan bir üniversitenin lisans öğretimi yapan bölümleriyle İngilizce hazırlık birimi arasında koordinasyon nasıl olmalıdır?*

Bu konuda tüm grupların üzerinde birleştiği nokta, öğrencilerin Hazırlık sınıfında iken bölüme olan aidiyetlerinin geliştirilmesi ve entegrasyonlarının sağlanmasıdır. Bununla ilgili olarak, hazırlık öğrencilerinin bölüm etkinliklerine katılımlarının sağlanması yanında, bölümdeki öğretim elemanlarının hazırlık okulunda seminer ya da ders vermeleri gibi öneriler de vardır. Bu önerilerin ışığında, Dil Hazırlık Okullarının sadece İngilizce konuşmanın teşvik edileceği izole ortamlarda kurulmalarından çok, bölümlerin etkinliklerine erişimlerini kolaylaştıracak şekilde fakültelerle aynı kampüslerde bulunmalarının daha avantajlı olacağı görüşü ağırlık kazanmıştır.

Soru 4: *Üniversitenizde eğitim dilinin İngilizce olması kampüs ortamında nasıl gözlemleniyor ve öğrenciler arasındaki iletişime etkisi ne oluyor? En fazla 5 madde olarak irdelleyiniz.*

Eğitim dilinin İngilizce olmasının üniversite kampüslerindeki değişim öğrencilerinin ve uluslararası öğrencilerin sayısının artması olarak kendini gösterdiği anlaşılmaktadır. Bunun dışında, *code-switching*, bir dilden diğerine aynı konuşma veya tümce içerisinde geçme olgusunu önemli ölçüde artırdığı da bazı gruplar tarafından not edilmiştir. Konuşma içinde iki dilin bu şekilde birleştirilmesi, genel görünümün, yani afiş, duyuru, yazışma, ve benzeri etkileşimlerin dilsel unsurlarında da ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde, hem resmi hem de gayri resmi ortamlarda çiftdilli bir yapı ağırlık kazanmaktadır.

Soru 5: *Eğitim dili İngilizce olan programların konu alanında ders sunmak dışında öğrencilerin genel İngilizce seviyelerini geliştirmek gibi bir misyonu olmalı mıdır? Ne olmalıdır?*

Çalıştay gruplarının ortak görüşü İngilizceyi eğitim dili olarak kullanan programlara böyle bir misyon yüklenmemesi gerektiği yönündedir. Yine de, tüm gruplar bu konuda öğrenciye

yardımcı ya da yol gösterici olabilecek bazı önerilerde bulunmuşlardır. Bu öneriler arasında İngilizcede öğrenmenin öğretilmesi gibi, İngilizce öğretmeyi bir misyon haline getirmese de İngilizceyi misyonun bir unsuru yapan yaklaşımların yanında, öğrencilere İngilizce dil becerilerini kullanmaları için fırsat yaratma olarak görülebilecek öneriler de ortaya çıkmıştır.

Soru 6: *Eğitim dili İngilizce olan derslerde (eğitim dili Türkçe olan derslere göre) öğretim stratejilerinde (teknik, yöntem ve araç gereçle ilgili yaklaşımlar) nasıl bir değişiklik yapmanız gerekir? En fazla 5 madde halinde sıralayınız.*

Bu konuda farklı strateji ve yaklaşımlar önerildiği görülmektedir. Bunların arasında, özellikle görsel malzemelere ağırlık verilmesi, teknoloji kullanımının ve interaktif çalışmanın artırılması göze çarpmaktadır. Ayrıca, dönüştürülmüş sınıf (*flipped classroom*), dersin daha sık özetlemesi, anahtar kelimelerin ve terminolojinin önceden verilmesi gibi öneriler de yer almaktadır.

Tüm bu önerilerde göze çarpan önemli bir nokta, çalıştay katılımcılarının bu soruya, İngilizcenin eğitim dili olarak kullanımının öğrenci açısından bir dezavantaj oluşturmaması için, çareler ve öğrenciye destek üretme açısından yaklaşmış olmalarıdır. İngilizceyi, eğitim kalitesini artırabilecek bir gereç olarak görerek, meseleye bu gerecin etkin kullanımı ve İngilizcenin eğitimde bir avantaja dönüştürülmesi yönünde bir bakış getirilmemiş olması ilginçtir.

Bölüm 5

Sonuç

Farklı oturumlarında ortaya çıkan görüş ve yaklaşımları yukarıda sunmaya çalıştığımız, 19 Haziran 2018 tarihinde Kadir Has Üniversitesi'nde düzenlenen *Üniversitelerde İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımı: Bütüncül Bir Yaklaşım* etkinliğinde, temel motivasyonumuzun, bu konuyu farklı paydaş gruplarını bir araya getirerek tartışmak olduğunu önsözümüzde ifade etmiştik. Bu etkinlik sonucunda ulaşılan bazı önemli noktaları şöyle özetleyebiliriz:

Günümüzde İngilizcenin lisans programlarında eğitim dili olarak kullanılmasının, hem bu programların mezunlarına, hem de bu programları barındıran üniversitelere çeşitli avantajlar sağladığı açıkça görülmektedir. Programların mezunları açısından en önemli avantaj, iş bulma olanaklarının ve küreselleşen iş dünyasındaki rekabet yeteneğinin artması olarak düşünülebilir. Bu programları uygulayan üniversitelerin de, İngilizce eğitimi ve bu sayede pekiştirdikleri uluslararasılaşmış öğrenim ortamlarını bir prestij unsuru olarak öne çıkardıkları görülmektedir.

Öte yandan, İngilizce olarak yürütülen programların, kaliteli eğitim verebilmesi ve hem öğrenen hem de öğreten tarafındaki yabancı dil yetersizliklerinin program açısından bir engel oluşturmaması, bu konuda yeterli kaynakların ayrılması ve doğru politikaların uygulanması ile mümkün olmaktadır. Özellikle dil politikası açısından bakıldığında, yukarıda hem öğrenci hem de üniversite için avantaj olarak kaydedilen unsurlar, öğrencilerin ve mezunların İngilizceyi ana dili İngilizce olanlar kadar ana dili İngilizce olmayanlarla da iletişim için kullanacağı gerçeğine işaret etmektedir. Bu nedenle, gerek üniversite Hazırlık okullarında ve lisans programlarında İngilizcenin yabancı dil olarak öğretilmesi, gerekse lisans düzeyinde eğitim dili olarak kullanımına, İngilizcenin ortak bir iletişim dili olduğu (*English as a lingua franca*) farkındalığı ile yaklaşılması önemlidir.

Dil öğreniminin Hazırlık sınıfının kapsamına ve sadece bir yıllık bir süreye hapsedilemeyeceği gerçeğinden hareketle, İngilizce eğitim programları 1 + 4 yaklaşımı ile planlanmalıdır. Bu yaklaşım sadece, İngilizce yabancı dil derslerinin lisans eğitiminde de yer alması şeklinde algılanmamalıdır. Çalıştay gruplarının görüşlerinde de belirtildiği gibi, lisans programlarının planlanmasında ve yürütülmesinde Hazırlık okulları ile uygulayıcı bölümler arasındaki koordinasyon da bu yaklaşımın bir parçası olmalıdır. Diğer taraftan, akreditasyon çalışmaları ve sürekli kalite gelişiminin içselleştirilmesi, lisans programları için olduğu kadar İngilizce Hazırlık okulları için de gereklidir. Dahası, dil eğitimine

ana sınıflarından üniversiteye dek tüm aşamaları kapsayan bütüncül yaklaşımlarla çözüm sağlanabileceği anlaşılmaktadır.

Etkinliğimizde, mümkün olduğunca farklı paydaş gruplarını içerilmesine çalıştık. Ancak, çevik ve verimli bir organizasyon sağlayabilmek amacıyla, sadece İstanbul'daki üniversitelere katılım için çağrı yapılmıştı. Buna karşın, toplantıya İstanbul dışından da oldukça yoğun bir ilgi ve katılım olduğunu farkettilik. Bu ilgi bize, toplantıda elde edilen çıktılarını ve oluşturulan görüşlerin, ülkemizin farklı bölgelerindeki üniversitelerin oluşturacağı forum ve toplantılarla tartışılması ve geliştirilmesinin mümkün ve gerekli olduğunu göstermiştir. Bundan sonra yapılacak bu tür organizasyonların da, İngilizcenin eğitim dili olarak kullanımını ile ilgili sorunların tartışılmasında, politikaların belirlenmesinde ve ortak akıl ve çözümlerin üretilmesinde faydalı olacağını düşünüyor ve bu etkinliklerin devamını diliyoruz.

Ek A

Etkinlik Programı

09:00–09:30	Kayıt
09:30–10:00	Açılış Konuşmaları
10:00–11:00	Davetli Konuşmalar: İngilizcenin Üniversitelerde Eğitim Dili Olarak Kullanılmasına Küresel Bir Bakış, <i>Mustafa Akıncioğlu, Cambridge University Press</i> Türkiye’deki Üniversitelerde Eğitim Dili Olarak İngilizce, <i>Dr. Öğr. Üyesi Dilek İnal, İstanbul Üniversitesi</i>
11:00–11:20	Çay-Kahve Arası
11:20–12:20	Panel: Yükseköğretimde İngilizce Eğitim Dili Olarak Neden Seçiliyor? Moderatör: <i>Prof. Dr. Yasemin Bayyurt, Boğaziçi Üniversitesi</i> Panelistler: <i>Prof. Dr. Gülsün Sağlamer, İstanbul Teknik Üniversitesi</i> <i>Prof. Dr. Sondan Durukanoglu Feyiz, Kadir Has Üniversitesi</i> <i>Prof. Dr. Zeynep Atay, Boğaziçi Üniversitesi</i> <i>Prof. Dr. Mehmet Fevzi Ünal, MEF Üniversitesi</i> <i>Prof. Dr. Nihat Berker, Kadir Has Üniversitesi</i>
12:20–13:30	Öğle Yemeği
13:30–14:30	Panel: İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımı ve Yükseköğretimde Kalite Moderatör: <i>Prof. Dr. Feza Kerestecioğlu, Kadir Has Üniversitesi</i> Panelistler: <i>Prof. Dr. Lerzan Özkale, İstanbul Teknik Üniversitesi</i> <i>Prof. Dr. Belma Haznedar, Boğaziçi Üniversitesi</i> <i>Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Tirkeş, Kadir Has Üniversitesi</i> <i>Öğr. Gör. Didem Mutçaloğlu, İstanbul Bilgi Üniversitesi</i> <i>Dr. Öğr. Üyesi Selçuk Öğrenci, Kadir Has Üniversitesi</i>
14:30–14:50	Çay-Kahve Arası
14:50–16:20	Çalıştay: İngilizcenin Eğitim Dili Olarak Kullanımına Dair Sorunlar ve Çözüm Önerileri
16:20–16:30	Ara
16:30–17:30	Çalıştay Sunumları
17:30–18:00	Özetleme ve Kapanış
18:00–18:30	Kadir Has Kampüsü Turu

Ek B

Çalıştay Verileri

Üniversitelerde İngilizcenin eğitim dili olarak kullanılmasının önde gelen üç avantajını ve üç zorluğunu önem sırasına göre listeleyiniz.

Grup 1

Avantajlar:

1. Kaynaklar ve akademik araştırma
2. İyi iş olanakları
3. Uluslararası iletişim yetisi

Zorluklar:

1. Motivasyon
2. İletişim eksikliği
3. Dil yeterliliği

Grup 2

Avantajlar:

1. Geniş bilgiye, teknolojiye ulaşma ve bilimsel üretim
2. İş bulma kolaylığı
3. Dünyaya uyum sağlama

Zorluklar:

1. Öğrencinin yetersiz dil bilgisinin akademik başarı üzerindeki olumsuz etkisi
2. Öğretim üyelerinin nicel ve nitel olarak yetersizliği
3. Öğrenci ve öğretim üyelerinin yabancı dilde eğitim/öğretim ile ilgili motivasyon eksikliği

Grup 3

Avantajlar:

1. Esnek bakış açısı kazanmak ve dünya vatandaşı olmak
2. Uluslararası alanda rekabet gücü kazanmak ve iş imkanlarına erişim
3. Literatür takibi

Zorluklar:

1. Öğrenci dil düzeyi ve sosyokültürel altyapı
2. Öğrenci motivasyon eksikliği
3. Eğitim-öğretim ortamı ile ilgili (eğitmen yetkinliği gibi)

Grup 4

Avantajlar:

1. Uluslararasılaşma
2. Yurtiçi ve yurtdışında istihdama yönelik avantaj
3. Günceli izleyerek, yeni açılımlara ve yalaşımlara herkesten önce ve hızlı erişmek

Zorluklar:

1. İçeriğin aktarılmasının önceliklendirilmesi
2. Motivasyonu düşük öğrenciler
3. Öğrencilerin öğrenme süreçlerine aktif katılımlarını sağlayamamak

Grup 5

Avantajlar:

1. Akademik yayınlara daha rahat ulaşabilmek, katkıda bulunmak
2. Küresel entegrasyon, prestij, kariyer imkanları
3. Uluslararası öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliği

Zorluklar:

1. Öğrenciler arasında ilgi ve motivasyon çeşitliliği
2. Sınıftaki öğrencilerin farklı dil seviyelerinin olması
3. Öğretim üyesi yetkinliği ve tutumları

Grup 6

Avantajlar:

1. Kariyer fırsatları
2. Uluslararası literatürü takip
3. Dile hakimiyet

Zorluklar:

1. Alan içeriğinin otantik olması
2. Anadil/soyut düşünme eksikliği
3. Öğrencide özgüven eksikliği

İngilizce'yi eğitim dili olarak kullanan üniversitelerin hepsinde bulunması gereken temel özellikler nelerdir? En fazla beş madde olarak sıralayınız.

Grup 1

1. Kütüphane kaynakları
2. Akademik kadronun dil yeterliliği
3. Uluslararası değişim programları (staj, vs.)
4. Eğitim kalitesi (hazırlık okulları)
5. Üniversitelerin net politika ihtiyacı

Grup 2

1. Güçlü/yetkin öğretim kadrosu ve sürdürülebilirlik koşulları
2. Evrensel bilgi kaynaklarına hızlı erişim
3. Uluslararasılaşma politikasının varlığı ve içselleştirilmesi
4. Öğrencilerin dil becerileri ile ilgili güçlü ölçme ve değerlendirme
5. Öğrencilerin dil vb. becerilerinin geliştirilmesine yönelik destek birimi

Grup 3

1. Nitelikli öğretim elemanı (*EMI*)
2. Üniversitenin yabancı dil politikası
3. Teknolojik altyapı
4. (1 + 4) Hazırlıktan sonra dil eğitiminin devam etmesi
5. Öğrenme kazanımlarının açıkça belirtilmesi ve hatta reklamının yapılması

Grup 4

1. Çok iyi bir entellektüel ortam
2. Uluslararası öğrenci ve öğretim elemanı sayısı yüksekliği
3. Global akademik bir *networke* sahip olmak
4. Eğitimi fiziksel ortamın ötesine taşımış olmak
5. Öğrencinin bireysel ve sosyal gelişimini destekleyici fiziksel ortamlar

Grup 5

1. Yetkin kadro, mesleki gelişim imkanları
2. Bilinçli bir dil politikası ve bunun bütün paydaşlar tarafından içselleştirilmiş olması
3. Yurtdışı akademik değişim bağlantıları
4. Kalite güvencesi süreçleri
5. *EMI* yürütülebilmesi için gerekli ortam yaratılması

Grup 6

1. Akreditasyon
2. Uluslararası işbirlikleri
3. Hizmetiçi eğitim
4. Yabancı dil eğitim bölümleri ve fakülte işbirliği
5. Program geliştirme ofisi

Eğitim dili İngilizce olan bir üniversitenin lisans öğretilimi yapan bölümleriyle İngilizce hazırlık birimi arasında koordinasyon nasıl olmalıdır?

Grup 1

1. Program şekillendirmede işbirliği (iki yönlü olarak güçlendirilmesi)
2. Lisans-hazırlık ortak etkinlikler (mezun-öğrenci işbirliği)
3. Lisans eğitiminde İngilizce eğitimin devamı

Grup 2

1. Planlama ve uygulama aşamalarında sürekli işbirliği içinde çalışmalı
2. İhtiyaç analizine dayanan, geribildirim olan ortak çalışmalar yapılmalı
3. İlk günden itibaren öğrencilerin kendi bölümlerindeki her türlü etkinliğe katılmaları yoluyla bölümleriyle aralarında ilişki kurmaları

Grup 3

1. Hazırlık öğrencilerine bölümün tanıtılması ve bölüm hocalarının hazırlık okulu öğrencilerine ders vermesi
2. Hazırlık öğrencilerinin bölüm faaliyetlerine katılması
3. İdarecilerin karşılıklı iyi niyetle hareket etmesi, iletişime ve işbirliğine açık olması

Grup 4

1. Müfredat çalışmalarının İngilizce eğitimden sorumlu birimin katılımının sağlanması
2. İngilizce hazırlık öğrencilerinin kendi bölümleriyle entegrasyonu sağlamak için çalışmaların yapılması
3. Bölüm ve İngilizce hazırlık hocalarını/öğrencilerini bir araya getirmek

Grup 5

1. Beklenti ve ihtiyaçların sürekli ve karşılıklı olarak paylaşılması
2. İngilizce okutmanların "servis" elemanı olarak görülmemesi
3. İngilizce öğretmenin bütün sorumluluğunun hazırlıklara yüklenmemesi, gerçekçi beklentilere sahip olmak
4. Bölüm hocalarının hazırlık öğrencileri ile etkileşiminin sağlanması

Grup 6

1. Koordinasyon kurulu
2. Müfredat ihtiyaç analizinin birlikte yapılması
3. Hazırlık öğrencilerinin bölüme entegrasyonu

Üniversitenizde eğitim dilinin İngilizce olması kampüs ortamında nasıl gözlemleniyor ve öğrenciler arasındaki iletişime etkisi ne oluyor? En fazla beş madde olarak irdeleyiniz.

Grup 1

1. Öğrencilerin İngilizce-Türkçe karışık dili
2. Değişim öğrencilerinin varlığı
3. Çift dilli e-postalar, afiş, duyurular, tabelalar

Grup 2

1. Uluslararası öğrenci varlığı
2. Öğrencilerin İngilizce sözel becerilerine olumlu katkı
3. Kampüs ortamının uluslararasılaşması; örneğin bilgi tabelalarının çift dilli olması
4. Diller arası geçişlerin gözlemlenmesi

Grup 3

1. İngilizce eğitimin prestij olarak görülmesi
2. Uluslararası öğrencilerin sayısının artması ve bu sayede iletişim imkanlarının oluşması
3. Kültürel etkileşim
4. Dil bariyerinden kaynaklanan gruplaşmalar

Grup 4

1. Kampüs içinde İngilizce yapılan faaliyetlerin artması
2. Kampüs içinde İngilizce yapılan faaliyetler, İngilizce Hazırlık öğrencilerinin katılımlarının artması
3. Değişim programlarıyla kampüse gelen öğrenci ve hocaların sayılarının artması
4. Ortak çalışmalarda iki dilli iletişim
5. Kültürel etkileşim ve paylaşımın zengin olması

Grup 5

1. Yabancı öğrencilerin varlığı ders dışında İngilizce konuşmayı teşvik ediyor
2. Müfredat dışı aktivitelerde İngilizce kullanılması

Grup 6

1. İletişim ortamının yabancı dilde olması (duyuru, portal)
2. Yabancı, öğrenci, akademisyen, personel
3. Kitapçı ve kütüphanedeki kaynaklar
4. Jargon oluşması
5. Yabancı dil bilgisi yüksek olan öğrencilerin popülerliği

Eğitim dili İngilizce olan programların konu alanında ders sunmak dışında öğrencilerin genel İngilizce seviyelerini geliştirmek gibi bir misyonu olmalı mıdır? Ne olmalıdır?

Grup 1

1. Öğrenciyi dili kullanmaya teşvik etmek (terminoloji, rapor)
2. Kampüs içi İngilizce etkinlik
3. Öğretim elemanlarının dil yetersizliği konusunda farkındalığı

Grup 2

1. Program yönlendirici olmalı, telafi edici değil

Grup 3

1. Meslek derslerinde amaç İngilizce öğretmek olmamalı; ancak programlara İngilizce dersleri eklenerek dil gelişimine katkıda bulunulmalıdır.

Grup 4

1. Öğrencilerin kendi aralarında dili kullanabilecekleri sınıf ortamının sağlanması
2. Uluslararası değişimi teşvik etmek
3. Öğrencinin kendi öz değerlendirmesini teşvik etmek

Grup 5

1. İngilizcede öğrenmeyi öğretme misyonu
2. Alan bilgisi becerilerinin İngilizce olarak kazandırılması
3. İngilizce kullanma fırsatı yaratmak

Grup 6

1. *Journal/Wiki/Dissussion board/terminology* kullanımını teşvik etmek
2. *EAP* desteği sağlamak
3. Yabancı Diller Okullarına geri bildirim vermek
4. *Common Error Correction* ve destek birimlerine yönlendirme
5. Dili kullanmada rol modeli olma

Eğitim dili İngilizce olan derslerde (eğitim dili Türkçe olan derslere göre) ğretim stratejilerinde (teknik, yöntem ve araç gereçle ilgili yaklaşımlar) nasıl bir değişiklik yapmanız gerekir? En fazla beş madde halinde sıralayınız.

Grup 1

1. Ders materyaline daha çok görsellik eklenmesi
2. Daha fazla interaktif alışmalar
3. Daha fazla teknoloji kullanımı

Grup 2

1. Öğrencinin ihtiyaı durumunda daha zenginleştirilmiş materyal kullanılabilir.
2. Çok zorunlu hallerde *code-switching*
3. Ek okuma materyalleri verilebilir.

Grup 3

1. Görsellik n plana çıkartılabilir.
2. rnek ve betimlemelerle anlatım
3. İnteraktif eğitim yöntemleri
4. Farklı eğitim-ğretim teknikleri: *Flipped classroom, problem-based learning*
5. Bölüm hocalarının dil hatalarına toleranslı yaklaşması

Grup 4

1. Teknolojiyle bütünleşmiş daha fazla kaynak kullanımı
2. Öğretici daha interaktif olmaya yönelmeli

Grup 5

1. Anahtar kelimeleri önceden tesbit edip öğrenciye vurgulamak
2. zeti daha sık kullanmak
3. Alan bilgisi verirken farkındalığı oluşturmak

Grup 6

1. Anahtar kavramların ve terminolojinin önceden verilmesi
2. *Preclass* etkinlik
3. Sınıfıı kullanılan dilin ğrenci seviyesine göre ayarlanması, Türkçe karşılık ve zet verilmesi
4. Yabancı dilde fazladan görsel destek
5. Sınıf yönetimi için adaptasyon
6. Proaktif yaklaşım: Detaylı ders planı